

تمبرهای دولتی یا مالیه در ایران

دکتر حسین محمد حسینی شمیرانی

عضو انجمن مطالعات تمبرشناسی ایران

فروردین ماه ۱۳۸۹ خورشیدی

من بعد مقالاتی از انواع تمبر تحت عنوان آموزش موضوع مذکور منتشر میکنم که امیدوارم شما عزیزان هم مرا یاری کنید. در راه نوشتن اولین مقاله که بسیار جالب و کامل میباشد از کتاب های متفاوت مانند: یادداشتهای ملک المورخین و مرآت الوقایع مظفری نوشته عبدالحسین خان سپهر و کمک آقایان تقی نیلفروش و مرتضی والی نژاد تشکر فراوان میشود.

ایجاد تمبر دولتی (مالیه) در ایران که از اقدامات مهم امین الدوله و در حقیقت ایجاد این شغل یک نوع خدمت به ملت و دولت ایران بود که راه تقلبات را مسدود میکرد و دخل بی سر و صدائی برای دولت داشت.

میرزا علی خان امین الدوله وزیر پستخانه در سال ۱۲۶۲ هجری شمسی تمبر دولتی و ثبت را ایجاد کرد و اعلام نمود هر کس سند و نوشته خود را مینویسد جهت محفوظ نمودن باید آنرا ثبت کند و با تمبر مخصوص ممهور کند و ثبت آنرا روسای ثبت و تمبر بر عهده دارند تا بعد از این کسی نتواند ملک و مال دیگری را به حکمهای مجعول و خلاف ببرد. تا قبل از آن سندهای ازدواج و طلاق و تولد و غیره و یا حتی شناسنامه و گذرنامه توسط روحانیون محلی و یا مسئولین محلی نوشته میشد و امکان تقلب و دست اندازی بر آنها بسیار زیاد بود و مشکلات فراوانی را برای مردم و دعاوی آنها و هم دولت بوجود می آورد.

متن حکم اعلان اداره ثبت و تمبر دولتی:

از دایره ثبت و تمبر دولتی که محض امنیت و اعتبار معاملات حسبالامر قدرقدرت اعلیحضرت اقدس همایون خلدالله ملکه و سلطانه برقرار شده است، به عموم اهالی ممالک محروسه ایران اطلاع داده میشود که بعد از این تمام اسناد معاملات از نقدی و جنسی، ملکی و تجارتي و کلیه نوشتجات از عرایض و احکام تا قبوضات و بروات بیجک و فته گمرک و سند خرید و فروش و بارنامه جات مکاریان و طلاق و ازدواج و تولد و غیره و غیره، موافق قانون مخصوص باید به مهر و تمبر و ثبت دفاتر دولتی اداره مذکوره برسد. محض بصیرت و آگاهی عامه اهالی مملکت مجملا حقوق ثبت و تمبر دولتی که به مصارف حفظ امنیت و صحت معاملات عمومی و مخارجی که دولت برای ملزومات و مامورین اداره متحمل است میرسد از این قرار است:

عرایض تظلمات مختلفه

عرایض حال متعلق به دعاوی ملکی و نقدی

مفاصا و ترک دعوا

بارنامه مکاری

استشهاد

قبوضات

فته گمرک

صورت خرید و فروش

سواد که از دفتر ثبت اداره دولتی داده شود

مطلق سواد سندی که با اصاله مقابله شود

سر خط نوکر و خادمه و دایه

بروات نقدی و جنسی حکومتی که از ده تومان بیشتر باشد

بیجک و حواله بی مدتی که در شهر معمول است

حق رویت تذکره به توسط قنصلگری ها در خارجه

تذکره رعیتی برای متوقفین خارجه

تذکره رعیتی در داخله

تذکره مسافرین خارجه

وصیت نامه

وکالت نامه

احکام

قباله نکاح

طلاق نامه

اسنادی که از قرار تومانی ۵ دینار حقوق ثبت را ادا میکند:

سندات میراث و صداق ، قباله املاک و عیبید ، رهن بیع شرط ، تقسیم نامه ، قرارنامه بنائی و غیره ، اسناد شراکت ، مقاطعه نامه ، سند اجارات ، حجت و تمسک ، بیجک از شهری به شهری یا از مملکتی به مملکتی چون بر حسب احکام علیه دولتی ، پس از وضع این قانون ، اسناد و نوشتجاتی که به تمیر و ثبت دولتی نرسیده باشد در هیچ یک از ادارات قبول نمیشود ، برای اطلاع خاطر عامه خلق ، اعلان میشود معاملات و اسناد خود را دچار زیان ننموده و معتر نمایند.

دفتر خانه ثبت و مهر دولتی در عموم ولایات ممالک محروسه ایران عجالتا در پست خانه های ولایات خواهد بود.

بمدت حدود ۱ ماه از تمبرهای مالیه استفاده شد که کسانی که منافع خود را در خطر میدیند مانند روحانیون و مغرضین دفترش را برچیدند چون دیگر عوایدی برای آنها نداشت . ولی بعدها دوباره با مشکلاتی که بوجود آمد اقدام به استفاده از تمبرهای دولتی نمودند و سالها بعد سری های جدیدتری هم منتشر شد.

در زمان حال نیز تمبرهای مالیه یا دولتی استفاده میشود مانند تمبرهای متفرقه و دادگستری با آرم الله و یا جمهوری اسلامی ایران که در زمان پهلوی دوم هم به تمبرهای دولتی سری اول و دوم با آرم شیر و خورشید معروف بود.

تمبرهای دولتی جمهوری اسلامی و مالیه های متفاوت

تمبرهای دولتی سری اول و دوم پهلوی و مالیه های متفاوت



تمبرهای دولتی زمان ناصرالدین شاه که اولین سری تمبر دولتی ایران است در سال ۱۲۶۲ و بدستور امین الدوله چاپ شد. تمبرها ۳۸ قطعه با قیمتهای مختلف و مصارف متنوع چاپ شدند که بعدها بدلیل نیاز به تمبر با قیمتهای دیگر ۴ سری نیز سورشارژ شدند که تعدادشان به ۴۲ عدد رسید که سری سورشارژ فوق العاده نایاب بوده و خود تمبرهای مالیه ۳۸ رقم هم کمیاب ولی قابل دسترسی است. صورت ریز تمبرهای مذکور عبارتند از:

الف- تمبرهای قرمز برای اسناد تجارتی:

یک شاهی تا ۱۰ تومان

دو شاهی و نیم برای ۱۰ تا ۲۰ تومان

پنج شاهی برای ۲۵ تا ۵۰ تومان

ده شاهی ۵۰ تا ۱۰۰ تومان

یک قران ۱۰۰ تا ۲۰۰ تومان

یک قران و ۱۰ شاهی ۲۰۰ تا ۳۰۰ تومان

دو قران ۳۰۰ تا ۴۰۰ تومان

دو قران و ۱۰ شاهی ۴۰۰ تا ۵۰۰ تومان

سه قران و ۱۵ شاهی ۵۰۰ تا ۷۵۰ تومان

پنج قران ۷۵۰ تا ۱۰۰۰ تومان



ب- تمبرهای آبی برای معاملات عمومی:

یک شاهی تا ۱۰ تومان
 دو شاهی و نیم برای ۱۰ تا ۲۰ تومان
 پنج شاهی برای ۲۵ تا ۵۰ تومان
 ده شاهی ۵۰ تا ۱۰۰ تومان
 یک قران ۱۰۰ تا ۲۰۰ تومان
 یک قران و ۱۰ شاهی ۲۰۰ تا ۳۰۰ تومان
 دو قران ۳۰۰ تا ۴۰۰ تومان
 دو قران و ۱۰ شاهی ۴۰۰ تا ۵۰۰ تومان
 سه قران و ۱۵ شاهی ۵۰۰ تا ۷۵۰ تومان
 پنج قران ۷۵۰ تا ۱۰۰۰ تومان



ج - تمبرهای مالییه امور جاری:

ده شاهی استشهاد
 ده شاهی وکالت نامه
 ده شاهی سواد مستندات
 یکقران سواد مستندات
 یکقران تولد
 یکقران کابین نامه
 یکقران وصیتنامه
 دوقران متفرقه
 سه قران متفرقه



د- تمبرهای مالیه امور دولتی:

پنج شاهی تصدیق

دو شاهی رسید و مفاصا

دو شاهی عرض حال و مدعیات

پنج قران حق رویت و امضای تذکره

سه قران تذکره مرور عمله بخارجه

یک تومان تذکره مرور ممالک خارجه

دهشاهی حمل و نقل بری (زمینی)

پنج شاهی حق حمل دریا

یک قران حق حمل دریا



ه- تمبرهای سورشارژ:

دوقران سبز با سورشارژ احکام

دوقران سبز با سورشارژ وکالت نامه

دهشاهی با سورشارژ برات و حواله

یک قران با سورشارژ تفریغ و قطع عمل

همگی تمبرهای سورشارژ بر روی تمبرهای مالیه برای امور جاری سورشارژ شدند. (stampnews)